

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИИ

2011 сыл
Атырдыах ыйын
10 күнэ
Сэрэдэ №95
(10522)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

• Нам улууһун хаһыата •

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастын хаһыата»

БЭБЭҕЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунһабыттан бэлиэтээһиннэр

ИДЬУО начальнига иһитин-нэрбитинэн кэлэр өрөбүл күнүргэ СР ис дьыала сана министр Виктор Кошелев Нам улууһугар үлэни билсэ кэлэрэ сабадаланар.

***

ОГПН оскуолалар бэлэмнэрин бэрэбиэркэлиир. Атырдыах ыйын 20 күнүгэр диэри ОГПН оскуолалары бэрэбиэркэлээн бүтэрэр былааннаах. Ойууртан чугас сытар нэһиликтэр баһартан сэрэхтээх буолууга бэлэмнэр диэн отчуот ытыллыбыт.

***

ОДЬКХ өрөмүөн үлэлэрин ыттар. Итигэр ситими ыраастыыр массына дуогабардаһыт тэрилтэлэр системаларын ыраастыаҕа.

***

Тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига И.И. Федоров иһитиннэрбитинэн атырдыах ыйын 8 күнүнээҕи туругунан 24640 га от охсуллубут, 21795 т от бэлэмнэннелибит, бу 61,4%-на тэҥнээр. Нэһиликтэри ылан көрдөххө, саамай үчүгэйдик оттоон бастакы миэстэҕэ Таастаах нэһилигэ иһэр

Бэһис чиеппэргэ

Урукку сылларга элбэх лааһыр үлэтин тохтоппут, эстибит буоллаҕына, билигин оҕо сайынҥы сынньаланар болдомто ууруллан, сылын айы лааһыр ахсаана элбээн иһэр. 2010 сыл ахсынны 25 күнүгэр Саха республикатын правительствотын 584 №-дээх уурааһар оло-

(102,8%). Иккис миэстэҕэ Фрунзе (102,3%), үһүс миэстэҕэ Маймаҕа (101,3%), төрдүс миэстэҕэ Искра (98,9%). Тыа хаһаайыстыбатын министрствота быйыл үбүлүүйдээх сылынан сибээстээн 2010 с. Нам улууһа оттоонунга бастакы миэстэни ылбытынан кинигэҕэ анаан хаартыскаҕа түһэриэхтэрэ.

«Эрэл» ТХПК директора Нь.Ф. Гуляев иһитиннэрбитинэн үүгү туттарыы 47,3%-на тэҥнэспит. Бу былырынҥыны кытта тэҥ.

***

Роспотребнадзор иһитиннэрбитинэн ааспыт нэдиэлэҕэ 4 сыстыганнаах ис ыарыыга бэлиэтэммит, ол иһигэр 2 сальмонеллез, 2 клиническэй дизентерия. Оҕолор ортолоругар ветрянканы ыалдьыы элбээбит. Роспотребнадзор салайааччытын солбуйааччы Е.В. Канаева иһитиннэрбитинэн үөрэх тэрилтэлэрэ сана үөрэх дьылыгар бэлэмэ суохтар. Ол курдук 6 детсад бэрэбиэркэлэммиттэн 3-һэ бэлэм буолан тутуллубут. 2 оскуола бэрэбиэркэни барбытыттан 1-рэ тутуллубатах. Үһүс се-

зонга 6 лааһыр үлэлиэхтээбиттэн «Кэнкэмэ» атырдыах ыйын 5 күнүттэн сезона аһыллыахтааҕа үлэли иллик.

***

Улуус баһылыгын солбуйааччы И.Р. Попов үөрэхтэ туттарыы туругун билиһиннэрдэ. Ол курдук атырдыах ыйын 8 күнүнээҕи туругунан үрдүк үөрэххэ 86 оҕо кирибит, бу уопсай ахсаан 25%-нын ылар. Целевой миэстэҕэ 70 сайабыллыанна кирибиттэн 15-һэ көрүллүбүт, онтон 9-һа ХИФУга. 27 оҕо киин ВУЗ-га кирибит. 18 мэтээллээх оҕоттон 1 оҕо кирбэккэ сылдьар. 2 тулаайах, 1 инбэлиит оҕо үөрэххэ кирибиттэр.

***

Улуус баһылыгын солбуйааччы И.Р. Попов правительство председателэ Г. Данчикова таһымыгар буолбут мунһааха кыттыыны ылбыт. Бу мунһааха М.К. Аммосов 115, Саха сирэ Россия састаабыгар кирибитэ 380 сылларын бэлиэтээһин былаана дьүүллэһилибит.

Бэлиэтэнэ В. РЫКУНОВА

ТУҔАЛААХ СЫННЬАЛАН

бараллара ордук буоллаҕа. Быйыл сайын Нам улууһугар икки сезон устата 26 лааһыр үлэлээтэ. Бу лааһырдар доруобуйаны тупсарар, үлэҕэ сыһыарар, иитэр-үөрэтэр, художественнай, спортивной, экологической хай-

уонна «Лингва», «Саһарҕа», «Кэнкэмэ» хонуктаах лааһырдар үлэлээбиттэр. 127 оҕо улуус таһыгар уонна республика таһыгар Сочи, Анапа, Геленджик, Белокуриха куораттарга сынньамыттар. Соҕуруу лааһырдарга оҕону ытарга төрөппүт тэрилтэҕэ уйунааһына ытталлар эбит. Үбүлээһин кыра буолан, быйыл «Лидер», «Альянс» лааһырдар үлэлээбэтэхтэр. Үлэһиттэр хамнастарыгар харчы кыра көрүллэн, эбии саҕа лааһырдар арыллыбатахтар.

«Түөлбэ» оҕо киинигэр 1-кы сезонна 126 оҕо 6 этэрэтинэн лааһырга сынньамыттар. Манна үлэ, үөрэтэр, спортивной, муода, ырыа-үҥкүү, баһаатайдар диэн хайысхалаах 6 лааһыр үлэлээбит. Күнгэ үстэ аһаан, үөрэнэн, элбэҕи билэн, оонньоон, доҕордоһон, айылҕаҕа сылдьан, оҕолор сайынҥы каникулларын туһалаахтык атаарбыттар.

Республика үрдүнэн соҕотох «дьиикэй» айылҕа тулар «Кэнкэмэ» оҕо экологической киини төгүрүк сылы быһа үлэлэтэргэ былааны онорбуттар. Каникул айы оҕолорго анаан араас таһымнаах курстары, тэрээһиннэри, семинардары ытарга программа оноро сылдьаллар. Бу программалар олоҕо кириэн улууспут эрэ оҕолорун буолбакка, бүтүн республика оҕолорун сынньатарга тустаах база буолуон сөп.

Онтон билигин, 3-с сезонна 5 күнүскү оҕо площадката уонна «Кэнкэмэ» хонуктаах лааһыр үлэлэрин саҕалаабыттар.

А. СЫРОМЯТНИКОВА

буран, 2011 сыллааҕы оҕо сайынҥы сынньалаҕар 5364970 солкуобай харчыны көрбүттэр, бу иһигэр үөрэх министрствота 4164970 солк., үлэ уонна социальнай сайдыы министрствота 1200000 солк. үбүлээбиттэр.

Сайынҥы сынньалан кэмигэр оҕолор дьыаҕа сытыахтарын онугар, лааһырга сылдьан, санын билэн-көрөн, сайдан, битэмииннээх аһы аһаан, оонньоон, сынньанан, элбэх доҕордоһон

ысхалаахтар. Урут лааһыр ахсаана 100-төн тахсар эбит буоллаҕына, билигин ол лааһырдар этэрээт буолан, лааһыр аатын үөрэх тэрилтэҕэ сүгэр буолбут. Быйыл маҥнайгы сезону бэс ыйын 1 күнүттэн саҕалаабыттар. Биһиги улууспутугар 1-тан 10-с кылааска диэри уопсайа 3040 оҕо үөрэнэр эбит буоллаҕына, 2134 оҕо лааһырынан хабыллыбыт, бу үөрэнээччилэр 70% буолар. Сайын устата 23 күнүскү лааһыр

Биһиги акциябыт

«УЛУУС КИИНЭ — УЛУУС СИЭРКИЛЭТЭ»

Пенсионнай фонда Намнаағы управлениета. Атын тэрилтэлэр-гэ холобур буолар тиэргэннээх. Күүстээх үлэ быһыыгар сынньанан ыларга дьобус беседа олус табыгастаахтык тутуллубут.

«Росгосстрах» дьыэтин кэтэҕэ. Билигин бу дьыэҕэ алта тэрилтэ үлэли олорор. Сэрэйдэххэ, күннэтэ үгүс үлэһит кэлэрэ-барара буолуо. Дьыэлэрин кэтэҕэ бөх-сыыс буолан туарын, ама, көрбөттөрө буолуо дуо?

Ленин уул. 11. Бу квартиралар олохтоохторо дьыэлэрин хас сайын айы сибэккинэн симииллэр. Аҕыйах сыллааҕыта «Бастын тиэргэн» конкурска кыйан 5 тыһ. солк. бириэмийэлэммиттэрэ. Онон «этээскэлэргэ» да, атыттарга холобур буолар сиздэрэй кестүүлээх тиэргэннэр бааллар.

Бу Аммосов уул. 37-гэр турар уопсай дьыэттэн кэлэр холодуопкалар быыстара. Олохтоохтор туалекка бара-кэлэ бөхтөрүн тамнаттаан тиэргэннэрин свалкаҕа кубулуһуттар. Саас ыраастаныы саҕана сэлээннэнэн ким да тахсан хомуйбатын туһунан ыаллар, Кооператив уонна Строительная уул. олохтоохторо үнсэллэр.

«ЫЙЫТ — ХОРУЙДУБУТ»

Тел. 41-3-32, 41-4-96

Лаврентий ЖИРКОВ, Көбөкөн олохтооҕо:

— Сайынҥы кэмгэ өрүс уңуор сытар нэһиликтэргэ, чуолаан, Көбөкөнҥө почта куһаҕаннык тиэрдиллэр, бириэмэтигэр кэлбэт. Почтаны паромна киллэрэн биэрэр кыаллыа дуо?

„Почта России“ Намнаағы салаатын начальнига В.С. Алексеев:

— Билигин сайынҥы кэмгэ суоппардар солбуйса сылдьан уопускаҕа бараллар, онон биир массыына сүүрөр. Уопуска бириэмэтигэр солбук суоппар көрүллүбэт. Бу биир массыына бириэмэтэ ыгым, ол иһин паромна почтаны таһара ахсааннаах буолар.

Бэлэмнээтэ А. СЫРОМЯТНИКОВА

В помощь молодежи

Начиная с 2004 года центр социально - психологической поддержки молодежи РС (Я) (далее ЦСППМ) активно вовлекается в общественную жизнь Намского района, как одна из ведущих организаций по работе с населением. За время своего существования организация претерпела множество перемен, помогла многим гражданам выйти из сложных ситуаций, открыть в себе новые возможности, определиться с выбором профессии.

С июля 2011 года ЦСППМ начинает новое направление в своем становлении. На должность заведующей вступил молодой специалист, практически полностью поменялся состав работников данной организации: психолог - Дьяконова Я.Р., специалист по работе с молодежью - Андреева Н.К., социальный педагог - Зырянова Л.А. Все это непременно гласит об изменениях в деятельности ЦСППМ. Намного подробнее о предстоящих планах работы мы попросили рассказать новоиспеченного заведующего Васильеву Анну Сергеевну.

— Здравствуете, Анна Сергеевна, наши искренние поздравления со вступлением на новую должность. Каковы ваши дальнейшие планы на будущее, относительно деятельности ЦСППМ?

— Благодарю. Наш центр многие годы работает над основной проблемой — это проблема социально - психологической поддержки населения на территории Намского района. Исходя из сложившейся проблемы, наша организация проводит тренинги, практикумы, методические консультации; предлагает профессиональную поддержку в виде консультации психолога; постоянно разрабатывает и реализует проекты, которые помогают выпускникам, студентам, безработным стать конкурентноспособными гражданами; организовывает летние лагеря, занимается обеспечением занятости детей.

— Какие нововведения ждут жителей улуса, которые нуждаются в вашей поддержке?

— Напрямую взять и полностью поменять функцию, ход работы всей организации невозможно. Но при этом мы, новый

состав, решили внести, так сказать, „новую волну“ в работу организации. С августа мы планируем расставить „Ящички доверия“ на определенных участках села. Мы считаем, что это

превзойденными лидерами. По распоряжению администрации запрещаем купание во время работы лагеря. То же самое можем сказать относительно коллективных походов в лес. Говоря о питании детей, нужно отметить, что финансирование ведется слабо. Но, к счастью, лагерь работает со второй половины дня, и я считаю, что этот нюанс спасает положение.

— Спасибо вам за интересную беседу. В свою очередь, хотелось бы пожелать процветания организации, занимающейся такого рода деятельностью, как помощь людям.

О том, как дети отдыхали в летнем лагере, мы у них спросили.

Кирова Айталы: «С 1 июля по 31 августа мы работали в лагере „Лето с друзьями“. На протяжении месяца мы организовывали досуг детишек, которые гуляли по улицам села Намцы».

— Почему вы выбрали именно этот лагерь?

Дьячковская Нария: «Отличие от других лагерей в этом лагере можно заработать деньги. И, вообще, очень интересно,

так как мы каждый день веселимся, играем».

—Что больше всего вам запомнилось во время отдыха в лагере?

Ушницкая Аня: «Закрытие лагеря, так как было очень весело. Мы сходили на дачный участок „Сайылык“»

— Какие трудности вы испытывали работая вожатым?»

Киров Эркин: «Весь июль стояла жаркая погода, было много мошек, и нельзя было купаться. Некоторые дети не сразу хотели с нами играть, их приходилось уговаривать, иногда они не слушались. Но со временем мы научились организовывать их досуг. Было трудно только в начале».

— Чтoбы вам хотелось изменить в работе лагеря?

Дети: «Было бы здорово, если бы нас кормили во время работы лагеря и разрешали купаться, так как мы ни разу не искупались».

Уважаемые жители улуса! Если у вас есть какие - либо вопросы, если вам нужна помощь, знайте, что вы можете обратиться в центр социально - психологической поддержки молодежи, где вам обязательно помогут выйти из сложной ситуации, где вы можете обрести поддержку в лице квалифицированных психологов.

Надежда АНДРЕЕВА, специалист по работе с молодежью ЦСППМ

Амма улууһа тэриллибитэ 100 сылыгар

АБЫРАЛЛААХ ГОСТИНИЦА

Амма улууһун киинигэр Аммаҕа Трофимовтар чааһынай гостиницаларын элбэх киһи билэр буолуохтаах. Манна республика бары муунуктарыттан элбэх киһи хонон-өрөөн, сынньанан ааһар. Ол эбэтэр хаһаайыттар тупсаҕай дьиэлэринэн уонна ыалдьыттымык майгыларынан дьону угуйаллар.

Спартак Михайлович, Марта Семеновна Трофимовтар Аммаҕа 2006 сыллаахха көһөн кэлбиттэр. Бастаан кафе аһан үлэлэрин саҕалаабыттар. Биір этээстээх дьиэҕэ иккис этээс тутан салҕаан гостиница онгорорго быһаарыммыттар. Бастаки бириэмэҕэ гостиницалара 3, кэлин 5 миэстэлээх эбит. Салгыы кэнэтэн, улаатыннарар биллгин кэлбит дьон 9 миэстэнэн тарҕанан киэнник-куонгук сынньаналлар.

Трофимовтар бэйэ дьыалатын тэринэллэригэр ким да көмөлөспөтөх. Билигин кыабырбыт предпринимательгэ хайа баҕар баан төһө харчыны көрдүүрүнэн кредит биэрэр. Дьыалаларын тэринэллэригэр улахан кредит ылбыттар. Дьон хоноруттан киірэр харчы кредиттэрин төлүүргэ бара турар. Аны туран 4 оҕону аһарта, таһыннарарга харчы эмиэ наада. Улахан уоллара Новосибирская куоракка үрдүк үөрэххэ үөрөнэр. Саамай кыралара биһиги сылдьарбытыгар 2 ыйдааҕа. Уоннаабылар оскуолаҕа үөрэнэллэр.

Гостиницалара тупсаран оһоһуллубут: кыраантан уу сүүрэр, иһирдьэ туалеттаах. Хосторо 2-3-түү миэстэлээхтэр. Миэбэллэрэ саҕа, хас хос аайы телевизор баар. Сарсыарда фойеҕа тахсан аһыгыһын. Хаһаайка эрдэ туран ас астаан ыалдьыттарын күндүлээн атаргыыр. Фойеҕа аһыы-аһыы эмиэ телевизор көрөбүт.

Кафеларын өссө улаатыннарар биллгин «Сулус» диэн сынньалаҥ киинэ буолан дьон үбүлүйдэрин, сыбаайбалары бу дьиэҕэ сөбүлээн онороллор.

Трофимовтар гостиница, кафе эрэ өнгөтүнэн мунгурдаммакка, хоһоһолорун аралдьыттар сыллаах-соруктаах үлэлииллэр эбит. Ол курдук хас да массыыналаахтар, оһон хатааһылаталлар, дьон наадарыгар илдьэллэр-аҕалаллар. Маны таһынан «Прогресс» моторнай лодкалаахтар, «Луаз-Амфибия» уунан устар массыыналаахтар. Бу транспордарынан Амма өрүс устун дьон сайынҕы сынньалантын тэрийэллэр. Амма остуолбаларыгар «Хивус» катерынан уунан туурдары тэрийэллэр.

Трофимовтар холобурдарын атын дьон туһаналлара биһиэхэ тоҕо сатаматый?

В. РЫКУНОВА

Абитуриент - 2011

И.Е.Винокуров аатынан Намнааҕы технология уонна дизайн педагогической колледжка үөрэххэ киірии туругун билсээри хамыһыһыа эппиэттиир секретарын Наталья Дмитриевна Гуляеваны кытта кэпсэтиһ.

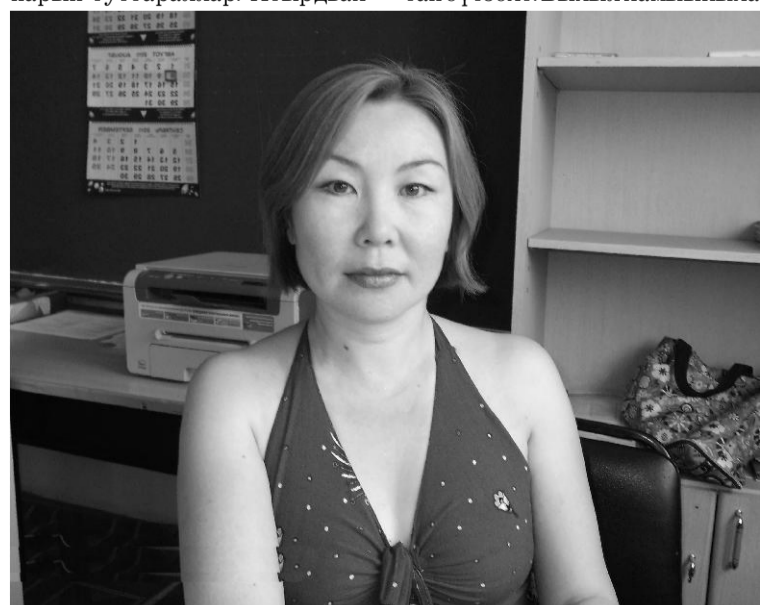
— Үөрэххэ туттарсылы хамыһыһыа хас чыһылаттан үлэтин саҕалаата, төһө элбэх оҕо докумуон туттарда?

— Быйыл биһиги колледжит абитуриеннартан докумуону тутууну от ыйын 4 күнүттэн саҕалаата. Бүгүнгү туругунан, 214 оҕо сайабылыанна туттарда. „Изобразительное искусство и черчение“, ФЭП „Технология и дизайн“, „Педагогика дополнительного образования“, „Профессиональное обучение“ у.д.а., уопсайа 6 идээҕэ күнүскү үөрэххэ докумуон тута олоробут. Биһиэхэ Орто Хальматтан, Булуҕтан, Ньурбаттан, Кэбээйиттэн, Тааттаттан, Олүөхүмэттэн, Олөөнтөн о.д.а. атын республикабыт араас муһуугуттан оҕолор кэллилэр. Кэлбит оҕолор

КОЛЛЕДЖКА ТУТТАРСААЧЧЫ ЭЛБЭХ

(Интервью)

уопсай дьиэҕэ олорон экзаменнарын туттараллар. Атырдах ыйын 13 күнүгэр докумуон тутан бүтэбит. Быйыл хамыһыһыа

эрдэ базовой оскуолаһарга сылдьыбытын түмүгэр, Горнайтан 5 оҕо, Ньурбаттан 10 оҕо, Сунтаартан 4 оҕо о. д. а. атын уллуустартан элбэх оҕо биһиги колледжитыгар үөрэххэ киірэр.

— Быйылгы үөрэх сылыгар туох уларыйыы, сағананы киллэри таҕыста?

— Сағананы киллэрийбит — 9-с кылааһы бүтэрбит оҕолортон „Изобразительное искусство и черчение“ диэн идээҕэ докумуон тутабыт. Оҕолор туттарсан киірэн, 4 сыл 10 ый үөрэнэллэр. Бүгүнгү туругунан 25 миэстэҕэ 45 сайабылыанна киірэн сытар. Аҕыйах сылтан бэтгэх үөрэххэ киіри ирдэбилигэр, литература экзамена ирдэнэр буолан, оҕолор ыараххаттары көрүстүлэр.

— Кэтэхтэн үөрэххэ быйыл ханнык идэлэр баалларый?

— Быйыл биір «Педагогика дополнительного образования» бюджетнэй идээ докумуон хомуйабыт. Маны таһынан, «Экономика и бухгалтерский учет» уонна икки хайысхалаах «Менеджмент» төлөбүрдээх үөрэхтэр бааллар.

Бу үөрэхтэр төлөбүрдэрэ

сылга 20 тыһ. солк., сылга биір-дэ кэлэн үөрэнэллэр. Төлөбүрдээх кэтэхтэн үөрэххэ докумуону хойукка диэри тутабыт.

— Үөрэхтэрин бүтэрбит оҕолоргут идэнэн төһө хааччыллалларый?

— Ыам ыйынааҕы туругунан үөрэх министерствотын чэрчитинэн выпускниктар 60% идэлэринэн үлэҕэ ананан бардылар. Күһүңгү кэтээн көрүүгэ, бу көрдөрүү уларыйыа.

— Бэйиң үөрэх туттарсааччыларга тугу баҕарыан этэй?

— Мин бэйэм манна устудьун сылларым ааспыттара. Атын үөрэх тэрилтэлэригэр тэннэн көрдөххө, биһиги колледжит үөрэнэргэ, олоһорго олус үчүгэй усулуобуйаах. Үөрэти таһыма үрдүк, учууталлар бары киэн билиилээх, талааннаах дьон. Үөрэнэн бүтэрбит оҕолор бэйэлэрин иитинэр дьон буолан тахсаллар, киинилэр бары өттүнэн сайдаллар.

Кэпсэттэ А. СЫРОМЯТНИКОВА

Хаартыскаҕа: Н.Д. Гуляева

